

Uzundere İlçesinin Ekoturizm Potansiyelinin SWOT Analizi Yöntemi ile Belirlenmesi* Determination of the Ecotourism Potential of Uzundere District by SWOT Analysis Method

Alparslan Tanç¹

Başvuru Tarihi: 06.02.2020

Kabul Tarihi: 28.02.2020

Özet

Gelişen ve değişen dünyada insanların istekleri ve beklentileri değişmiştir. Değişen bu isteklerden turizm sektörü de etkilenmiştir. İnsanların turizm algılarının değişmesi deniz, kum ve güneş turizminin eskisi kadar rağbet görmemesi alternatif turizm çeşitlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bunların en önemlilerinden biri de ekoturizmdir. Ekoturizm doğayı tahrip etmeyen, kültürel ve tarihi değerlere saygı duyan aynı zamanda yapıldığı yerde ki yöre halkının refahını gözetten bir turizm çeşididir.

Uzundere ekoturizmin rahatlıkla yapılabileceği birçok aktiviteye sahiplik yapma potansiyeline sahiptir. Bunlar; Akarsu turizmi, yayla turizmi, av turizmi, dağ turizmi, botanik turizmi, mağara turizmi, göl turizmi, doğa yürüyüşü, kuş gözlem, kamp turizmidir. Ayrıca Uzundere ilçesi Türkiye'nin 11. Sakin Şehir (Cittaslow) unvanını almıştır.

Araştırmanın amaçlarına yönelik detaylı bir literatür taraması yapılmıştır. Ardından ilçeye bizzat gidilerek SWOT analizi için değerlendirmeler yapılmıştır. Ayrıca ilçelerin coğrafi konumu, geçim kaynakları, doğal ve tarihi turistik değerleri, kültürel varlıkları ve ekoturizm potansiyelleriyle ilgili olarak saha araştırmaları yapılarak bölge halkının görüşleri alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ekoturizm, Ekoturizm Potansiyeli, Uzundere, Swot Analizi

Abstract

There has been a change in the demands and expectations of people as the world has developed and changed. These changing demands have influenced the tourism sector as well. The facts that the tourism perception of people have changed and that the sea, beach and sun tourism is not as in demand as it used to be have led alternative tourism types to arise. One of the most significant examples of these types is eco-tourism. Eco-tourism is a kind of tourism that does not damage the nature, respects to the cultural and historical values and cares about the well-being of the local people who live around eco-touristic sites.

The area, chosen to be the field of research, has the potential to host a wide range of activities within the scope of ecotourism. Some examples to those activities are as follows; River tourism, tableland tourism, hunting tourism, mountain tourism, botanic tourism, speleological tourism, lake tourism, hiking, bird watching, and camp tourism. Beside all, Uzundere has gained the title of the 11th Cittaslow of Turkey.

* Bu makale Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde savunulan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

¹ Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, alparslan.tancc@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-7191-9434

An elaborate literature review on the targets of the research has been carried out. Afterwards, the district was visited in person in an effort to assess the SWOT analyses. Moreover, the field research was performed to study the geographical location, source of living, natural and historical touristic values, cultural assets and the ecotouristic potential of the town. The local people were asked for their views on the ecotourism.

Keywords: Ecotourism, Ecotourism Potential, Uzundere, Swot Analysis

Giriş

Turizm, insanların talep ve beklentilerine göre değişkenlik gösteren, çevre üzerinde etkisi olan ve çevreden etkilenen bununla birlikte ülke için gelir kaynağı oluşturan bir olgudur. İnsanların tek tip turizm çeşidinden uzaklaşmasıyla birlikte farklı turizm çeşitlerine yönelen turist profili oluşmuştur. Çeşitlilik gösteren bu profiller sebebiyle beklenen talepleri karşılamak amacıyla alternatif turizm kavramları ortaya çıkmıştır. Bu kavramlardan biri de ekoturizmdir (Ayhan Kaya, 2019, s.8).

Kış Turizmi Gelişim Koridorunda bulunan Erzurum, çoğunlukla Kış aylarında turistler tarafından tercih edilmektedir. Buda turizm gelirlerinin merkezde toplanmasına neden olmaktadır. İlçelerde ki ekonomik çeşitliliğin az olmasını ele alırsak, geçim kaynaklarının kısıtlı olmasından dolayı ekoturizme olanak sağlayacak doğal ve kültürel kaynakların değerlendirilmesi, ilçelerin ekonomik olarak kalkınmasına ve sosyal gelişimine büyük oranda etki edecektir. Ekoturizm faaliyetleriyle, Palandöken çevresinde yığılan turizm faaliyetleri çeşitlendirilebilir. Sürdürülebilir bir planlamayla, ekoturizm yılın tamamına yayılmasına, yerel halkın refah seviyesinin artmasına ve ekonomik açıdan kalkınmasına fayda sağlayacaktır.

Ekoturizm kapsamında Erzurum sahip olduğu doğal, kültürel ve tarihi değerleri ile oldukça büyük bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyele rağmen bu alanda hala yeterince gelişme gösteremediği düşünülmektedir. Araştırma alanı olarak, ekoturizme uygun olabilecek kaynakların varlığı sebebiyle, Erzurum ili Uzundere ilçesi seçilmiş ve bu kapsamda ilçenin sahip olduğu ekoturizm potansiyeli değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Erzurum gerek zengin tarihi gerek doğal ve kültürel kaynaklarıyla ülkemizin en önemli şehirlerinden biridir. Bu nedenle Erzurum'un Kuzey ilçelerinden Uzundere'ye ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan fayda sağlayacağı düşünülen ekoturizmin uygulanabilirliğini ortaya koymaktır. Bu çalışmadaki temel amaç, Uzundere'nin ekoturizm potansiyelinin belirlenmesi, yerel halkın turizme bakış açısı, ekoturizme engel olabilecek durumların değerlendirilmesi ve sahip olduğu değerlerin turizme kazandırılması için öneriler getirmektir.

Erzurum deniz, kum ve güneş turizmi dışında alternatif turizm türlerinin çoğuna ev sahipliği yapabilecek potansiyele sahip bir şehirdir. İlin ekoturizme uygun çok sayıda kültürel ve doğal güzellikleri vardır. Bu çalışmada yer alan Uzundere hem iklim hem de doğal güzellikleri bakımından ekoturizm için önemli bir destinasyon alanıdır. Bu kapsamda önemli bir ekoturizm bölgesi olarak dikkat çeken ilçenin ekoturizm potansiyelinin araştırılması gerektiği düşünülmektedir. Bu araştırmanın diğer bir önemi ise son yıllarda hızla yayılmakta olan ve neredeyse deniz, kum, güneş turizm anlayışını geride bırakan ekoturizmi konu edinmiş olmasıdır. Bu sayede yapılan bu çalışma bölgedeki ekoturizm faaliyetlerinin canlanmasına katkı sağlayacak, konuyla ilgili yapılacak olan yeni araştırmalara örnek oluşturacaktır.

Araştırmanın Yöntemi

Çalışma alanının bilgilerini ve kuramsal çerçevesini oluşturabilmek için araştırma konusuyla ilgili çeşitli kaynaklar, kitap, makale, tez, yayınlar, bilgilendirme broşür ve kitapçıklar, ilçenin tanıtım yayınları, internet siteleri incelenerek literatür taranmıştır.

Swot Analizi: İncelenen kuruluşun, tekniğın, sürecin veya durumun güçlü ve zayıf yönlerini tespit etmekte ve dış çevreden kaynaklanan fırsat ve tehditleri belirlemede kullanılan bir tekniktir. Bilimsel anlamda durum analizi yapmaya imkân sağlayan tekniklerden birisidir. Swot analizi stratejik öneme sahip bir çalışma olarak da nitelendirilebilir. Bu kapsamda kuruluşun içsel olarak güçlü ve zayıf yönleri ile dışsal etkenlerden kaynaklanan fırsatlar ve tehditler belirlenir (Çoban ve Karakaya, 2010: 347) SWOT, İngilizce kelimelerin baş harfleriyle oluşturulmuştur.

S: Strength (Güçlü olduğu yönler)

W: Weakness (Zayıf olduğu yönler)

O: Opportunity: (Fırsatlar)

T: Threat: (Tehditler)

Yapılan saha araştırması sırasında ilçeye bizzat gidilerek yöre halkı, esnaf, kamu görevlileri ve idareciler ile yüz yüze görüşme sağlanmıştır. İlçede yaşayan yöre halkı, esnaf, kamu görevlileri ve idarecilerin ekoturizm potansiyeli olan yerlerin tespitinde yardımları alınmış ve bu alanlarla ilgili sahip oldukları yöresel ve idari bilgilerden yararlanılmıştır. Katılımcıların seçiminde ise ilk olarak konuyla ilgili bilgi sahibi olan ve ilçeyi tanıyan bir kişi belirlenip görüşme gerçekleştirildikten sonra başka kiminle görüşebilirim diyerek referans olduğu diğer kişilerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

İlçede daha önce çok fazla çalışma yapılmamasından dolayı daha detaylı cevaplar alabilmek için katılımcılara açık uçlu sorular sorulmuştur. Hedef kitlemiz için de olan katılımcılarla temelini 14 sorunun oluşturduğu görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşme esnasında sorulan soruların 12 tanesi aynı zamanda ilçelerin SWOT analizinin (Güçlü Yönlerini ve Zayıf Yönlerini) yapılmasına yönelik sorulardır. Ayrıca ikincil kaynaklar ve bizzat yapılan ziyaret sırasında toplanan veriler derlenmiş Fırsatlar ve Tehditler SWOT analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir.

Araştırma sürecimiz sırasıyla aşağıda gösterilmiştir;

- Araştırma alanının belirlenmesi
- Araştırmanın önemi, amacı ve yönteminin belirlenmesi
- Literatür taraması ve bilgi toplama
- İlçenin bizzat ziyaret edilmesi ve bilgi toplanması
- Araştırma sahasındaki yöre halkı, esnaf, kamu görevlileri ve idarecilerle yüz yüze görüşme
- Araştırma sahasında tespit edilen ekoturizm potansiyelinin SWOT analizi yöntemi kullanılarak belirlenmesi

Kuramsal Çerçeve

Turizm

1954 yılında Uluslararası Bilimsel Turizm Uzmanları Birliğinin (AIEST), İtalya'nın Palermo şehrinde düzenlenen kongrede, Turizm; bireylerin ikamet ettikleri yerlerin dışına gitmeleri ve burada çoğunlukla turizm endüstrisinde faaliyet gösteren işletmelerin ürün ve hizmetlerinden faydalanarak kalıcı olmadan konaklamaları olarak tanımlanmıştır (Korosteleva, 2013, s.6). Turizmin üç temel özelliği vardır (Kırmızı, 2017, s.10);

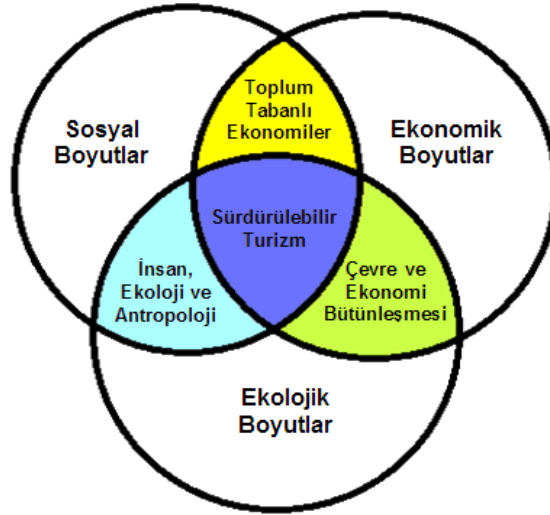
- Turizm, sürekli ikamet edilen, çalışılan veya günlük ihtiyaçların karşılandığı yerlerden farklı bir yerde yapılması,
- Turizm faaliyetleri sırasında hizmet endüstrisinin sağladığı hizmetlerin alınması,
- Yerleşmenin sürekli olmaması durumudur.

Turizm ekonomik açıdan sürekli ikamet etme veya iş için kalma dışında farklı nedenlerle yabancı bir ülkeye yapılan seyahat ve bu seyahat sırasında yabancı paranın harcanması durumu olarak da tanımlanmaktadır (Demir, 1989, s.7). Turizm, günümüzde ülkelere döviz girişi ve iş olanağı sağlayıcı özellikleriyle yerel ve uluslararası ekonomiye fayda sağlayan, sosyo-kültürel iletişimi ve bütünleştirici etkisi ile küresel barışın sağlanmasında olumlu katkıları olan endüstrilerin arasında yer almaktadır (Kırmızı, 2017, s.7).

Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik kavramı son yıllarda en çok konuşulan ve gündem oluşturan bir kavram haline gelmiştir. Sürdürülebilirliğin temeli, Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonunun 1987 tarihinde yaptığı toplantıda hazırlanan “Ortak Geleceğimiz” başlıklı raporuna dayanmaktadır. Diğer bir adı Brundtland Raporu olan raporda sürdürülebilirlik, “gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini tehlikeye sokmaksızın bugünün kuşaklarının ihtiyaçlarını karşılayabilecek kalkınma modeli” olarak tanımlanmıştır (Kaypak, 2012, s.98).

Sürdürülebilirliğe paralel olarak, Dünya Turizm Örgütü (WHO)’ ya göre sürdürülebilir turizm, “kültürel bütünlüğü, gerekli ekolojik süreçleri, biyolojik çeşitliliği ve yaşam destek sistemlerini oluştururken tüm kaynakların ekonomik, sosyal ve estetik ihtiyaçların karşılanacağı bir şekilde yönetilmesi” dir (Acuner, 2015, s.64). Sürdürülebilir turizmde birçok boyut ve bu boyutları destekleyen aktörler yer almaktadır. Bu aktörler arasında turistlerin memnuniyeti planlanan turizm gelişimine bağlı olarak artacak, böylece yüksek gelir ve harcama seviyelerine sahip turistler destinasyonları daha çok tercih etmeye başlayacaktır. Sürdürülebilir hedef yönetiminin başarı unsurlarından biri olan tarihi mirasın korunması, otantik kültürün korunması, yerel gelenek ve değerlerin korunması kültürel zenginlik sağlayacak, turizm yörelerine olan talep artacak ve yerel halkın refah seviyesi artacaktır (Alkan, 2015, s. 6693).

Şekil 1. Sürdürülebilir Turizm İçin Etkileşim

Sürdürülebilir turizm, sosyal boyutlar, ekonomik boyutlar ve ekolojik boyutların birleştiği yerde oluşmaktadır. Sürdürülebilir her aşamasında bu boyutları içermek zorundadır. Bu boyutlardan biri yok sayıldığında sürdürülebilir turizm gerçekleşmeyecektir (Şekil 1).

Ekoturizm

Uluslararası Ekoturizm Derneği (TIES) 2015’ te güncellediği tanımla ekoturizm artık “çevreyi koruyan, yerel halkın refahını sağlayan, yorumlama ve eğitim içeren doğal alanlara karşı sorumlu seyahat” olarak tanımlanmaktadır. Saygı, sorumluluk ve sürdürülebilirlik ekoturizmin en önemli özellikleridir. Bu özellikler “3S” olarak adlandırılabilir. Bunlara karşılık Ekoturizmin dört temel belirgin özelliği olduğu söylenebilir. Bu özellikler ise; temelinde doğanın olması, ekolojik ve kültürel sürdürülebilirlik, eğitim ve kaynağın değerini bilme şeklinde sıralanabilir (Şengöz, 2018, s.12). Sadece ekoturizm değil tüm turizm çeşitleri, çevresel açıdan sürdürülebilir bir şekilde gerçekleştirilmelidir (Beeton, 1998, s.3).

Ekoturizmin amacı, turistlerin istekleri açısından değerlendirildiğinde, doğayı bilmek, görmek, yardım etmek, saygı göstermek ve doğanın değerini bilmek olduğu görülmektedir. Fakat ulusal ve uluslararası sermaye açısından, ekoturizmin amacı yeni kazanç alanlarıdır. Ekoturizm endüstrisinin varlığı, kullanılacak doğaya ve doğayı kullanacak insanlara bağlıdır. Ancak, ekoturizmin baskın hedef yapısını belirleyen ne doğa ne de turistlerdir. Doğa ve turistler aracılığıyla sermaye biriktirmektir. Ekoturizm ve turizm endüstrisinin diğer amacı, sürdürülebilirlik sorunları olan kitle turizminden dikkati daha az zararlı görünen ekoturizm gündemine kaydırmaktır (Erdoğan ve Erdoğan, 2005, s.67).

Ekoturizm Çeşitleri

Dünyada ekoturizm artık keşif amacıyla yapılıyorken, ülkemizde son yıllarda gündeme gelmiştir, ancak ekoturizm kapsamı sadece yayla turizmi olarak bilinmektedir. Aslında ekoturizm birçok sosyal ve kültürel faaliyeti içeren bir etkinliktir. Turizm Bakanlığı ekoturizmi; kamp-karavan turizmi, yayla turizmi, mağara turizmi, av turizmi, foto safari, ornitoloji (kuş gözlemciliği) turizmi gibi turizm faaliyetleri olarak değerlendirmektedir (Önder ve Polat, 2004, s.82).

Kış Turizmi

Kış Turizmi, kayak yapmaya uygun, kar yağışlarının ve eğimli alanların müsait olduğu bölgelere seyahat etmek, konaklamak, yemek-içmek, dinlenmek, eğlenmek, gezip dolaşmak gibi aktivitelerden oluşan ve yılın belirli zaman dilimlerinde yapılabilen tüm aktiviteler olarak tanımlanmaktadır (Altaş, Çavuş ve Zaman, 2015, s.346). Kar yağdığı zaman dağların kar alabilen yamaçlarında yapılan sporların (kar kayağı gibi) önem kazandığı turizm çeşididir (Doğaner, 2001, s.178).

Yayla Turizmi

Yaylacılık, yayla dışında yaşayan ancak yaz aylarında bir süreliğine dağlarda ve yamaçlarda bulunan ve yayla olarak adlandırılan yerlere giden, yaylalarda geçici olarak tarım ve hayvancılıkla uğraşan, yaylaların doğal kaynaklarından yararlanan ve buradan gelir elde edeceği faaliyetlerde bulunan insanların gerçekleştirdiği aktivitelerdir (Albayrak, 2013, s.147). Son yıllarda turistler (yerli-yabancı) alternatif turizm türlerine yönelmeye başlamıştır. İlgi gösterilen bu türlerin biride yayla turizmidir. Ülkemizde ise Karadeniz ve Akdeniz bölgelerinde bulunan yaylalarda bu turizm daha fazla görülmektedir (Bay, 2014, s.29).

Mağara Turizmi

Mağaralar, insanoğlunun doğada keşfettikleri ilk barınakları olması, doğal ve kültürel özellikleriyle çekicilik unsuru oluşturması açısından son derece önemlidir. Mağaralar, jeolojik ve iklimsel özelliklerine göre yüzyıllar boyunca depo, hayvan barınağı, barınak, tedavi alanı ve ibadet yeri olarak kullanılmıştır (Albayrak, 2013, s.167).

Mağaracılık, Mağaraların keşfi ve haritalanması için yapılan bir doğa spordur. Mağaraların bilimsel olarak incelenmesi ile ilgilenen bilime mağarabilim “speleoloji” ve bu amaçla mağara araştırması yapanlara mağara bilimci “speleolojist” denir. Spor amaçlı mağara araştırması yapanlara mağaracı “caver” ve bu spor dalına ise mağaracılık “caving” denilmektedir (Arpacı, Zengin ve Batman, 2012, s.60).

Av Turizmi

Av turizminin yapılacağı yeri ve zamanı denetim altına alıp avcılarının avlanabilmesi için kullanımlarına açılması ve turistik faaliyetleri değerlendirerek ekonomiye katkı sağlaması beklenen etkinliklerdir (Şafak, 2003, s.135). Başka bir deyişle, avcılarının veya belirlenen ilkelere sahip diğer kişilerin faaliyetleri olup bu faaliyetler, avlanma, olta balıkçılığı, avlanma ve vahşi hayvanları gözlem turları, fotoğraf ve film çekimleri vb. olabilir. Av turizminin amacı ise; varlığı (sayısı) yeterli av hayvanlarının avlanmasına imkân sağlayarak ülke ekonomisine katkıda bulunmaktır (Duran, 2012, s.49).

Dağcılık

Dağcılık, insanların tırmanma arzusunu yerine getirmek için yürüyüş yapma, kayaya tırmanma, buzlara tırmanma ve kayaklı dağcılık aktivitelerini ilk olarak Alp Dağlarında gerçekleştirmesiyle başlamıştır. İlk başlarda çok az insanın tırmanmasına rağmen bu alanda kurulan kulüplerle birlikte bu spor Avrupa ülkelerine yayılmaya başlamıştır. Özellikle Avusturya, Fransa, Almanya, İngiltere ve İtalya'da popüler bir aktivite haline gelmiştir (Somuncu, 2004, s.1). Dağlar ve dağcılık sporlarının insanların ilgilerini çekmesinin nedenleri tırmanmak, güzel manzaralar, doğa tecrübesi, mücadele, risk ve zorluk olarak belirlenmiştir (Koç Üniversitesi Dağcılık Kulübü, 26.08.2019).

Akarsu (Rafting) Turizmi

Rafting, nehirlerdeki su seviyesinin yeterli hale gelmesiyle ve eğimin yüksek olduğu zamanlarda nehrin belirlenmiş yerlerinde botlarla yapılan spordur. Bu botlar özel olarak tasarlanmış ve raft olarak adlandırılmıştır. Türkçe kelime karşılığı ise sal olup yapılan bu spora salcılık da denilmektedir (Emniyet, 2018, s.19).

Salcılık sporu maceraperestler ve adrenalin severler için bir tutku olduğundan ülkemizin bu alanda ki en önemli kozlarından biridir. Bu sporun ülkemizde yaygın bir şekilde yapılması, ülkemize gelen turistlere farklı heyecanlar yaşatırken ülke turizminin de hem daha renkli olmasını sağlıyor hem de turizme değer katıyor. Bu tür sporların cazibesıyla ülkemize gelen turistler otellerden dışarı çıkarılırken Türkiye'nin daha derinlerde ki güzelliklerinin keşfedilmesi sağlanıyor (Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB), 08.09.2019).

Kuş Gözlemciliği

Kuş gözlemciliği, Turistlerin kuşları doğal yaşamlarında çıplak gözle veya cihazlarla gözlemlemeleri ya da kuşların seslerini dinleyerek gözlem yapmalarınıdır. Turistler bu gözlemleri yapmak için seyahat ederken gittikleri yerlerde konakladıkları için bu turizm çeşidi önemli bir pazar haline gelmiştir (Sop, 2015, s.543).

Kuş gözlemciliği, amacı çevreyi kuşların gözünden tanımak olan bir gözlem sporudur. Türkiye'de bulunan kuş türlerinin sayısı tüm Avrupa'da bulunan kuş türlerinin sayısı kadardır. Ülkemizin kuş yönünden oldukça çeşitli olmasındaki etkili faktörler, zengin sulak bölgelere sahip olması ve kuşların göç güzergâhı üzerinde yer almasıdır. Türkiye'de ki kuş gözlemciliği son yıllarda evrensel gelişmelere bağlı olarak hızla genişlemektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 05.09.2019).

Tarım ve Çiftlik turizmi

Çiftlik turizmi, insanların devamlı yaşadıkları, sosyal ve temel ihtiyaçlarını giderdikleri yerler dışında, faaliyet halinde olan bir çiftlikte gününbirlik veya daha uzun süre konaklayıp ve bu çiftlikte tarım faaliyetlerine katıldığı bir turizm çeşidi olarak tanımlanmaktadır. Bu çiftliklerdeki amaçlar hayvancılık ile uğraşmak, tarımsal faaliyetlerde bulunmak ve bu faaliyetlerden üretilen ürünleri satmak şeklinde sıralanmaktadır. Bunların yanı sıra bu çiftlikler turizm faaliyetleri adına, sanayileşen kentlerde yaşayan insanlar için rahatlama, yeme-içme ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri imkânlar sunma ve bazı açık hava aktiviteleri sağlamaktır (Kılıç ve Kurnaz, 2010, s.45).

Atlı Doğa Yürüyüşü Turizmi

Atlı doğa yürüyüşü, kültürel ve doğal güzelliklerin bulunduğu bölgelerde gününbirlik veya daha uzun süreli düzenlenen programlardır. Bu faaliyetlere katılmak için öncelikle temel binicilik eğitimi alınmalıdır. Bu eğitim alındıktan sonra atlı safari turları, atlı gezi turlarına katılım sağlanmaktadır (Altan, 2006, s.58).

Botanik Turizmi

Botanik turizmi; flora bakımından farklılık gösteren bölgelere, bitkilerin habitat alanlarını incelemek, fotoğraf-
lamak ve yasak olmayan bölgelerde de bitki toplamak suretiyle yapılan geziler olarak tanımlanabilir (Kızılaslan ve Ünal, 2014, s.48).

Ülkemiz, bitki çeşitliliği bakımından dünyada dikkat çeken ülkelerden birisidir. Türkiye'de 10.000'den fazla bitki çeşidinin yetiştiği saptanmıştır. Avrupa kıtasının tamamında 12.000, Avrupa ülkelerinin tamamında 2500 kadar endemik bitki türü bulunurken bu rakam ülkemiz için 3000 civarındadır. Bu rakamlar göze alındığında ülkemizin bitki çeşitliliğinin göz ardı edilmeyecek seviyelerde olduğu görülmektedir (Akpınar ve Bulut, 2010, s.1589).

Kamp Karavan Turizmi

Kampçılık; "karayolları güzergâhları ve yakın çevrelerinde, kent girişlerinde, deniz, göl, dağ gibi doğal güzelliği olan yerlerde kurulan ve genellikle kampçıların kendi imkânlarıyla geceleme, yeme-içme, dinlenme, eğlence ve spor ihtiyaçlarını karşıladıkları karavan, çadır veya bungalovlardan oluşan en az 30 ünitelik tesislerdir" şeklinde tanımlanmaktadır (Urdal ve Uğurlu, 2016, s.1215).

Kamp karavan turizmi, insanların farklı bölgeleri görmek ve tanımak amacıyla düzenledikleri seyahatler sırasında ulaşımını ve konaklamalarını kendilerinin sağlayabildiği, belirli düzeyde yeme ve içme ihtiyaçlarını karşılayabildiği karavanlarıyla yaptıkları ziyaretleri içeren turizm çeşididir (Ulusan, 2009, s.41).

Foto Safari

Foto safari, profesyonel veya amatör bir şekilde fotoğrafçılık ile ilgilenen kişilerin doğa fotoğrafları çekebilme ve bu yönde gelişim sağlayabilmeleri amacıyla düzenlenen turlardır. Bu turlar 3 ile 10 kişilik gruplar halinde yapılmakta ve turlara tur rehberleri eşlik etmektedir (Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası (TTSO), 2013, s.287).

Foto safari son dönemlerde alternatif turizm olgusu ile büyüyen bir turizm türü haline gelmiştir. Türkiye'nin doğal güzellikler açısından zengin bir ülke olması turizm sektörünün bu kolunda önemli yer edinmesini sağlamaktadır (Özhancı ve Yılmaz, 2013, s.84).

Yaban Hayatı (Fauna) Gözlemciliği

Yaban hayatı gözlemciliği, son dönemlerde dünyada ve ülkemizde yaygınlaşmaya başlayan bir turizm türüdür. Birçok ülke, yaban hayatlarını doğal ortamında insanların gözlemine sunarak ekonomik açıdan yarar sağlamaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 05.09.2019).

Ülkemizde yaklaşık olarak 40.000'e yakın hayvan türünün bulunduğu belirlenmiş ve yapılan araştırmalara göre gelecekte bu sayının 80.000 ile 100.000 aralığına çıkacağı düşünülmektedir. Avrupa kıtasının toplamda 60.000'e kadar hayvan türü barındırdığı göz önünde bulundurulursa fauna gözlemciliği açısından ülkemizin zenginliği görülmektedir (Akpınar ve Bulut 2010, s.1589).

Bisiklet Turizmi

Bisiklet turizmi, yeni yeni gündeme gelen ve yayılmaya başlayan bir turizm çeşididir. Bisiklet biniciliği, doğada ulaşımın olmadığı yerlere gidebilmek, dar alanlarda rahat ilerleyebilmek amacıyla bisikletin taşınabilecek hafiflikte olması olanağı ve arazi koşullarında yaşadığı heyecan ile bağdaştırılan bir tür spordur (Altan, 2006, s.59).

Genel olarak, iki günü kapsayan hafta sonu gezisi olarak ya da bir ülkeye doğru aylarca süren yolculuklardan oluşabilmektedir. Bu turlar bireysel veya seyahat acentaları aracılığı ile de sağlanabilmektedir. Ayrıca bisiklet turizmi, aileler için günübirlik gezi turları ya da birçok turist kitlesini hedefleyen bir festivale kadar çeşitlilikleri kapsamaktadır (Çelik Uğur ve Özbek, 2018, s.88).

Bulgular

Uzundere

Uzundere ilçe merkezi Tortum çayının doğusunda, 1050 m yüksekliklerde kurulmuştur. Yüzölçümü 830 km² olan ilçede Karadeniz iklimi hâkimdir. İlçenin yeryüzü şekillerini dağlar, dağların arasına yerleşen vadiler ve ara ara gözüken tepeler oluşturmaktadır. Bu yeryüzü şekillerinin bugünkü görünümünün oluşmasında tektonik hareketler oldukça aktif bir şekilde rol almışlardır (Ünal, 1998, s.413).

Şekil 2. Uzundere İlçesinin Konumu

Uzundere, Doğu Anadolu Bölgesi ile Doğu Karadeniz Bölgesi arasındaki bölgededir. Kuzeyinde Artvin, güneyinde Tortum, doğusunda Oltu ve batısında İspir bulunmaktadır (Şekil 5.1.). Uzundere'nin ekoturizm için uygun yerlerinden bazıları aşağıdadır;

Öşvank Kilisesi; Kilise 976-1001 yılları arasında Tayk bölgesi hükümdarı Büyük Davit tarafından yaptırılmıştır. İşçiliği ve mimari yapısı oldukça etkileyicidir. Son dönemlerde Gürcistan ile yapılmış olan anlaşmalar dâhilinde yenileme hazırlıkları sürmektedir. İlçede Çamlıyamaç köyündedir (Kardeş, 2007, s.29).

Köttek Mağarası; İlçe merkezinde vadiye yakın sarp kayalıklar içinde bir oyuk biçimindedir (Erzurum İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 02.02.2020).

Uzundere Evleri; “Tarihi Ambarlı Eynanlı Uzundere Evleri” diye adlandırılan evlerden Murat Efendi Mahallesinde bulunanı 1. Dünya savaşı sırasında Rus orduları tarafından karargâh olarak kullanılmıştır. Bu evlerin bazılarının yaklaşık olarak 200-250 yıllık olduğu bilinmektedir (Demircioğlu Yıldız, 2007, s.76).

Yedigöller (Yıkıklar); Tortum Şelalesinin akan suların oluşturduğu irili ufaklı göllerdir. Artvin karayolu üzerinde bulunan Ulubağ Köyünde yeşillikler arasında bulunan ve eşsiz bir manzaraya sahip rekreasyon alanıdır (Erzurum Portalı, 01.02.2020).

Tortum Gölü; Karşılıklı, çok dik ve yüksek dağların oluşturduğu vadide toplanan suların önünün kapatılmasıyla oluşan ve dar alanda yer almasına rağmen uzunluğu 8 km. uzunluğunda ve takribi derinliği 60-70 m. olan bir göldür (Gündoğdu, 2007, s.44).

Tortum Şelalesi; Tortum Gölü'nün Tev Vadisi ile gölün kuzey ucu arasındaki heyelan kütlelerini aşarak dökülmesiyle oluşmaktadır. Tortum Gölü'nün döküldüğü akar yatağa yakın dirençli kireç taşı katmanları üzerinden geçmekte ve 22 metrelik genişlikten, 48 metre yükseklikten düşmektedir. Düşen sular, üstte gökkuşağı, altta koca bir dev kazanı meydana getirmektedir (Uzundere Belediyesi, 02.02.2020).

Uzundere İlçesinin Ekoturizm Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi

Tortum Gölü ve çevresinde su sporları yapılabilmektedir. Ayrıca Zugar Boğazı, Tortum Gölü, Tortum Şelalesi ve Yedigöller piknik ve kampçılık faaliyetleri açısından tercih edilmektedir. Türkiye'nin en büyük şelalesi olup kış aylarında tamamen buz tutan şelaleye tırmanış yapılabilmektedir. Kışın bitimiyle birlikte bahar aylarında suyun çok ve akış hızının yüksek olması görsel olarak ziyaretçileri etkilemektedir. İlçede ki Köttek Mağarası ekoturizm çeşidi olan mağara turizmi için potansiyel olarak değerlendirilebilir. İlçede bulunan yıkıklar (Yedigöller) 11 adet irili ufaklı gölden oluşup bu göllerin bazılarında alabalık üretimi yapıp ve sandalla gezi yapılabilmektedir. İlçede doğa yürüyüşü yapılabilmemesine olanak sağlayan yürüyüş rotaları mevcuttur. Tortum Gölünün yakınına yapılan cam seyir terası meraklılarına hem adrenalin hem de seyir zevki yaşatmaktadır. İki adet avlağa sahip olan ilçede avcılık yapılmaktadır. Yaylaları ve kamp alanlarıyla Uzundere ekoturizmin aktif olarak yapıldığı ilçedir. Uzundere ilçesinden kuş gözlemi yapılabilecek beş adet nokta mevcuttur. Doğada gözlemlenmesi oldukça güç olan ve görülebilmesi için uzun mesafe yürümeyi gerektirebilen birçok kuş türünün bölgede araç yolundan uzaklaşmadan gözlenebiliyor olması bu bölgeyi daha da ayrıcalıklı bir konuma getirmektedir. İnsan faaliyeti çok yoğun olmadığı için doğal zenginliklerini büyük ölçüde korumuş bölgede farklı iklimlerin aynı anda egemen olması, burada yaşayan bitki ve hayvan türlerinin çeşitliliğini arttırdığı gibi, bölgeyi kuşlar açısından da son derece özel bir yere getirmektedir (Orhan ve Karahan, 2010: 34). Ayrıca Tortum gölü ve çevresinde yamaç paraşütü için uygun bölgeler bulunmaktadır. Türkiye'nin her yöresinde yapılan Festivaller Uzundere'de de bulunmaktadır. İlçede yapılan festivaller sayesinde ekonomik ve sosyal alanda gelişmeler yaşanmaktadır. Yapılan bu etkinlikler sayesinde farklı illerde ikamet eden insanların ilçeye gelmeleri sağlanmaktadır.

Uzundere ilçesi ve yakın çevresi bitki familyaları ve bitki türleri bakımından oldukça zengin olup, yapılan botanik araştırmalar ilçenin botanik kompozisyon bakımından son derece zengin olduğunu göstermektedir. Yörenin vejetasyonu daha çok İran-Turan ve Avrupa-Sibirya fitocoğrafik bölge bitkileri ile karakterize edilse de Akdeniz (Mediterranean) bitki örtüsü özelliklerine de rastlanmaktadır. İlçenin zengin florası ve bitki örtüsü ekoturizm potansiyeli açısından oldukça önemlidir. Uzundere dünyanın 220 ekolojik bölgesinden biri olan Batı Kafkasya Ekolojik Bölgesi içerisinde bulunmaktadır. Bu da barındırdığı doğal bitki örtüsü zenginliğini arttırmaktadır (Orhan ve Karahan, 2010: 29-32).

Uzundere İlçesi ve yakın çevresi barındırdığı fauna açısından önemli çeşitlilik arz etmektedir. Bölge fauna açısından, içerdiği Boz Ayı (*Ursus arctos*), Çengel Boynuzlu Dağ Keçisi (*Rupicapra rupicapra*), Dağ Keçisi (*Capra eagagrus*), Kurt (*Canis lupus*), Yaban Kedisi (*Felis silvestris*), Vaşak (*Lynx lynx*) popülasyonları ile önemli memeli alanı niteliğindedir (Orhan, 2008: 82).

Tablo 1. İlçedeki Kültürel ve Tarihi Varlıklar

İlçe	Yemekler	Oyunlar	Kültürel ve Tarihi Yapılar
Uzundere	Tandır Ekmeği Cağ Kebap Tirit Pestil Çullaması Çarıklı Fasulye Tatar Böreği Kor Kete Çortutu Pancarı	Aşşaktan Gelirem Kavak Uzundere Barı	Öşvank Kilisesi Engüzek Kalesi Köttek Mağarası Seyir Terası Uzundere Evleri

Tablo 2. İlçedeki Festivaller ve Şenlikler

İlçe	Festivaller
Uzundere	Cumhuriyet Karakucak Güreş Etkinlikleri Armutlu Festivali

Uzundere tarihi ve kültürel açıdan oldukça zengindir. Farklı din ve uygarlıkların yaşadığı ilçede birçok tarihi yapıt vardır. Çamlıyamaç köyünde bulunan Öşvank Kilisesi Hristiyanlar için oldukça önemli olup her yıl düzenli olarak ziyarete gelmektedirler. Müslümanlar için önemli olan Ziyaret tepede Hz. Ömer'in torunu Saad'ın mezarı bulunmaktadır. Tarihi Uzundere Evleri yaklaşık olarak 200 yıllık olduğu düşünülen bu evlerde odun malzemeler, odun nakış ve süslemeler bulunmaktadır. İlçenin kendine has yaptığı Tandır Ekmeği, Cağ Kebap, Tirit, Pestil Çullaması, Pekmez, Çarıklı Fasulye, Tatar Böreği, Kor Kete, Çortutu Pancarı yöresel yemekleridir. Bunların yanında ilçede yetişen dut, kayısı, elma, ayva, armut, erik, kızılıçık ve ceviz en çok tüketilen yiyeceklerdir. Aşşaktan Gelirem, Kavak, Uzundere Barıdır.

Doğal ve kültürel özellikleriyle ekoturizme olanak sağlayan Uzundere ilçesinde bahsettiğimiz ekoturizm aktivitelerinin yapılabilmesi etkin bir planlama ve eğitim ile mümkün olacaktır. Bu amaçla hazırlanan plan ve programlar yöre halkının gereksinimleri göz önüne alınarak hazırlanmalı ve uygulanabilir olmalıdır. Erzurum Büyükşehir Belediyesi, İlçe Belediyesi ve Atatürk Üniversitesiyle ortak çalışma yapılarak ilçenin tanıtımı ve kalkınması sağlanabilir. Ekoturizmden kaynaklanabilecek olumsuzlukları minimuma çekmek için ekoturizm ilkelerine dayalı planlamalar yapılmalı ve bu ilkeleri göz önünde bulundurarak yerel projeler hazırlanmalıdır. Yapılacak bu projeler kapsamında ekoturizm alanında deneyimli turizmciler bölgede istihdam edilip ve tecrübelerinden faydalanılması ilçede ekoturizmin yapılması aşamasında kolaylıklar sağlayacaktır.

Tablo 3. İlçenin Ekoturizm Potansiyeli

Dağ Turizmi	Ziyaret Tepe	2755 m.	Mağara Turizmi	Kötték Mağarası	
	Kıllı Dağ	2530 m.			
	Tav Dağı	2244 m.			
	Dağ Turizmi	Ak Dağlar	3030 m.	Bisiklet Yolu	Uzundere Merkez
		Murat Tepe	2234 m.		
		Mescit Dağı	3240 m.	Akarsu Turizmi	Tortum Çayı
		Hergavur Dağı	2835 m.		
Yayla Turizmi	Cevizli Yaylası	Göl Turizmi ve Olta Balıkçılığı	Tortum Gölü		
	Sapaca Yaylası		Yedigöller (Yıkıklar)		
	Paisor Yaylası	Av Turizmi	Kirazlı D.A.		
	Uzunkavak Yaylası		Çamlıyamaç D.A.		
	Cormis Yaylası	Atlı Doğa Yürüyüşü	Zuğar Boğazı		
	Çamlıyamaç				
Flora- Fauna	Uzundere Vadisi	Su Sporları	Tortum Gölü		
	Tortum Havzası		Tortum Şelalesi		
Doğa Yürüyüşü	Cevizli Yaylası Rotası	15- 17,5 km.	Cittaslow	Uzundere	TR. 11. Sakin Şehir
	Engüzek Kalesi Rotası	5-7 km.			
	Öşvank Kilisesi Rotası	7-10 km.			
	Yedigöller Rotası	1- 2 km.	Cam Seyir Terası	Pirinkayalar Geçidi	
	Balıkli Köyü Rotası	3- 4,5 km.		Tortum Şelalesi	
	Paisor Yaylası Rotası	10-11,5 km.	Foto Safari	Tortum Gölü	
	Cormis Yaylası	12-13,5 km.		Zuğar Boğazı	
Kuş Gözlem	Çamlıyamaç	Kamp Turizmi ve Mesire Alanı	Uzundere vadisi		
	Zuğar Boğazı		Zuğar Boğazı		
	Engüzek Kalesi		Tortum Gölü Çevresi		
	Tortum Havzası				
	Tortum Gölü		Bozburun Yarımadası		

Daha önce yapılmış çalışmalardan bazıları aşağıda gösterilmiştir;

Cengiz ve Akkuş (2012), yapmış oldukları “Kırsal Turizm Kapsamında **Yöre Halkının Kalkındırılması: Erzurum Örneği**” başlıklı araştırmada kırsal turizmin önemini ve faydalarını belirlemişlerdir. Erzurum ilini değerlendirirken Uzundere ilçesinde bulunan ekoturizme uygun kırsal alan çekiciliklerini ve gelir getirici etkilerini ortaya koymaktadırlar.

Küleççi ve Toy (2017), yapmış oldukları “Erzurum İli Unito Bölgesi Ekoturizm Faaliyetlerinin İlçelere Göre Dağılımının Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmada Erzurum’un Uzundere, Narman, İspir, Tortum, Oltu ve Olur ilçelerinin ekoturizm potansiyelini değerlendirmişlerdir. Uzundere ilçesinde yapılabilecek ekoturizm faaliyetlerini tespit etmiş ve Uzundere’nin ekoturizm faaliyetleri için uygun alanlara sahip olduğunu ifade etmişlerdir.

Orhan ve Karahan (2010), yapmış oldukları “Uzundere İlçesi ve Yakın Çevresinin Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi” başlıklı araştırmada Uzundere ilçesinde coğrafi, ekolojik ve sosyo-kültürel açıdan ekoturizme kaynak oluşturan önemli değerler olduğunu ve ilçenin kaynaklarının ekoturizme olanak sağlayacağını tespit etmişlerdir.

SWOT Analizine Yönelik Bulguları

Yüz yüze yapılan görüşmeler ve ilçelere bizzat gidip yapılan analizler neticesinde elde edilen bulgularla Uzundere ilçesinin SWOT analizleri yapılmıştır. Yapılan bu analiz sonucunda, yapılan yüz yüze görüşmeler, ikincil kaynaklar ve bizzat ziyaretler sırasında toplanan veriler derlenmiş ilçenin güçlü ve zayıf yönleri tespit edilip Fırsatlar ve Tehditler SWOT analizi yöntemi ile belirlenmiştir. Yapılan Swot Analizi sonuçları aşağıdadır.

GÜÇLÜ YÖNLER

- Av turizmi için avlaklara sahip olması
- Dağ ve tepelerin dağ yürüyüşü, dağcılık ve yamaç paraşütü gibi sporlara uygun olması
- Doğa yürüyüş sporları için parkur ve rotaların bulunması
- Farklı büyüklükteki göllere sahip olması dolayısıyla çeşitli rekreasyonel aktivitelere (balıkçılık, piknik, karavan vb.) olanak sağlaması
- Fauna ve flora bakımından çeşitliliğe sahip olması
- İlçede ekoturizm için uygun doğal kaynakların bulunması
- İlçede ekoturizme engel olabilecek doğal risklerin bulunmaması
- İlçede ekoturizme yönelik yatırımların yeterli olması
- İlçede halkın ekoturizme olumlu bakışı
- İlçede kampçılık için uygun alanların olması
- İlçede ki halkın ekoturizm konusunda bilinçli olması
- İlçede ulaşım imkânlarının yeterli olması
- İlçenin ekoturizm için ikliminin uygun olması
- İlçenin festival turizmine açık olması
- İlçenin yöresel kültürel varlıklara sahip olması (yemek, oyun, kale vb.)
- Kuş gözlemine uygun alanların bulunması
- Mağara turizmi için Köttek Mağarası'na sahip olması
- Su sporlarına olanak sağlayan alanların olması
- Tarihi ve Kültürel açıdan zengin bir geçmişe ve birikime sahip olması
- Zengin yeşil alanlara sahip olması

ZAYIF YÖNLER

- İlçede konaklama tesislerinin yetersiz olması
- Mesire alanlarının şehir merkezine uzak olması
- İlçede turizm rehberinin olmaması
- İlçenin havaalanına uzak olması
- Yerel ürünlerin el sanatları, yiyecekler vb. tanıtımlarının yapılmaması
- İlçede eğitimli eleman eksikliği olması
- Turizm için sadece belirli alanlara ağırlık verilmesi ve diğer alanların geri planda kalması
- Doğal güzelliklerin değerlendirilmemesi
- İlçe halkının ekoturizm konusunda deneyim eksikliği

FIRSATLAR

- Çevre bilincinin oluşturulması
- Ekoturizm için gelen ziyaretçilerin yöre halkının sosyal yapısının gelişimine katkı sağlaması
- İlçe halkının ekoturizm faaliyetlerinden ekonomik fayda sağlaması
- İlçedeki turizm tesislerinin artırılması
- İlçenin Cittaslow olması
- İlçenin farklı doğa sporlarına elverişli olması
- İlçenin tanıtımının ve reklamının geçen yıllara göre artırılmış olması
- İlçeye seyir amaçlı cam teras yapılması
- İnsanların ekoturizm talebinin artması

TEHDİTLER

- İlçede çevre kirliliği yaşanması
- İlçede yapılacak tesislerin kullanılmama riski olması
- İlçedeki geleneksel yaşamın bozulması
- İlçeye bilinçsiz ekoturistlerin gelmesi
- İlçedeki doğal varlıkların bozulması
- İlçe halkının bilinçlendirilmemesi
- İlçede flora ve fauna çeşitliliğinin zarar görmesi
- Adrenalin sporlarında dikkatsizlik sebebiyle olabilecek yaralanmalar ve can kaybı olasılığı
- İlçede kaçak avlanma riski

Sonuç

Ekoturizmin çıkış nedenlerinden biri de insanların son zamanlarda doğal hayatı öğrenme, yeni yerler keşfetme ve macera arama dürtüsüdür. Kalıplaşmış turizm hareketleri yerine farklı arayışlar ve heyecanlar ekoturizmin temelini oluşturmaktadır. Ekoturizm faaliyetleri hem ekoturistlere hem de yapıldığı yerin halkına fayda sağlamaktadır. Temelinde doğayı korumak ve yöre halkının refahını geliştirmeyi barındıran bu hareket iyi planlanırsa yapıldığı bölgenin ekonomik ve sosyal açıdan kalkınmasını sağlayabilir. Yapılacak etkili bir planlama ve tanıtım, ekoturizm aktivitelerinin yöre halkını rahatsız etmeden ekoturistlerin memnun ayrılmasını sağlayabilir. Bu sayede hem yöre halkı hem de ekoturistler karşılıklı olarak memnuniyet duyup bölgede ki ekoturizmin sürdürülebilirliğinin sağlanmasına katkı sağlanabileceklerdir. Çevrenin ve kültürel varlıkların gün yüzüne çıkmasını ve korunmasını sağlayacak bu hareket, yapıldığı bölgeye önemli katkılar sağlamaktadır.

Ekoturizm, her ne kadar doğayı korumaya yönelik olsa da yapıldığı çevreye hem doğal hem de kültürel zararlar verebilir. Bu faaliyeti gerçekleştirecek olan ekoturistlerin doğaya ve yöre halkına karşı gösterecekleri davranışları son derece önemlidir. Çünkü bilinçsiz ekoturistler doğal ve kültürel varlıklara zarar verebilir. Aynı zamanda yöre halkının da ekoturistlere nasıl davranacağı konusunda bilinçlendirilmesi iki tarafında bu faaliyetten memnun ayrılmasını sağlayacaktır. Hem yöre halkı hem de ekoturistler karşılıklı hoşgörü içinde olmalı ve doğal-kültürel yapıların devamlılığı için çaba göstermelidir. Çünkü ekoturizm faaliyetlerinin uzun yıllar yapılabilmesi için doğal, tarihi ve kültürel varlıkların tahrip edilmemesi büyük önem arz etmektedir.

Bu çalışmada, ekoturizmin kaynağı olan doğal ve kültürel değerlerin tespit edilmesi, sürekliliğinin sağlanması ve yöre halkının maddi ve manevi açıdan kalkınması için bir araç olabilecek ekoturizm potansiyellerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda, araştırma sahasının mevcut ekoturizm aktivitelerinin ve potansiyelinin ortaya çıkarılmasını sağlayıp önerilerde bulunabilmek için ilçelere bizzat gidilerek yapılan yüz yüze görüşmelerden, daha önce yapılmış çalışmalardan (makale, tez, kitap rapor vb.) ve bölgede yapılan SWOT analizinden elde edilen verilerden yararlanılmıştır. Yapılan SWOT analiziyle bölgenin güçlü yönleri, zayıf yönler tespit edilip fırsatları ve tehditleri değerlendirilmeye çalışılmıştır.

İlçede yapmış olduğumuz görüşmeler ve gözlemler sonucunda yöre halkının büyük çoğunluğunun ekoturizm hakkında bilgi sahibi oldukları ve ekoturizme yönelik faaliyetleri gerçekleştirmek için yatırımlar yaptığı belirlenmiştir. İlçenin turizme verdiği önem ve yaptığı yatırımlar ilçenin Türkiye'nin 11. Sakin Şehir (Cittaslow) unvanını almasına yardımcı olmuştur.

Araştırma sahasında özellikle dağların, yaylaların, havzaların, ormanların, göllerin, akarsuların olması ekoturizm faaliyetlerine olanak sağlamaktadır. Bu alanlarda, doğa yürüyüşleri, tırmanış, flora- fauna, kuş gözlemciliği, atlı doğa yürüyüşleri, dağ bisikleti, kampçılık ve piknik gibi birçok aktivite yapılabilmektedir. İlçede az sayıda da olsa şuan bütün aktiviteler yapılmaktadır. Uzundere Vadisi kuş gözlemciliği için en uygun bölgelerden biridir. Uzundere Vadisi pek çok yırtıcı ve yırtıcı olmayan kuşların göç koridorunda yer almaktadır. Bölgenin tamamı ender görülen bitki, hayvan ve kuş çeşitliliği ile tanınmaktadır. Çalışma alanı, Doğu Anadolu'nun Doğu Karadeniz'e bakan kesiminde yer almakta olup bu bölge ekolojik anlamda geçiş bölgesidir. Araştırma alanı flora ve fauna bakımından oldukça zengindir. Doğal bitki örtüsünün dışında birçok endemik bitkiye de ev sahipliği yapmaktadır. Yerleşim alanının çok olmaması nedeniyle doğal güzellikleri tahrip olmamıştır. Uzundere zengin ürün yelpazesine sahiptir. Bölgede; elma, armut, dut, kiraz, vişne, kızılçık, ayva ve ceviz gibi birçok çeşit meyve yetiştirilmektedir.

Ekoturizmin temelini oluşturan doğal ve kültürel varlıkların ilçede oldukça fazla olduğu görülmektedir. Farklı dinlere ve uygarlıklara ev sahipliği yapmış bu topraklarda cami, kilise ve kaleler bulunmaktadır. Bunların bazıları; Öşvank Kilisesi, Engüzek Kalesi, Osman Efendi Camiidir. Kültürel açıdan zengin olan ilçede her yıl düzenli olarak yapılan festivaller mevcuttur. Bu etkinlikler sayesinde yılın belirli dönemlerinde festivallerin düzenlendiği ilçeye çevre halkı gitmekte ve küçükte olsa bir turizm olayı gerçekleşmektedir. Bu festivaller sayesinde ilçe, yerel ve ulusal medyada tanıtım yapabilmek fırsatı olarak çevre il ve ilçelere sesini duyurabilmektedir. İlçede yöreye özgü yemekler, oyunlar ve kıyafetler mevcuttur. Yemek kültürü ve oyun kültürü günümüze kadar ulaşmış olsa da yöresel kıyafetler artık neredeyse hiç kullanılmamaktadır.

Öneriler

- İlçede düzenli olarak gerçekleştirilen festival ve şenliklerin ülke genelinde tanıtımı yapılabilir.
- **İlçede** ekoturizme uygun alanların bulunduğu bir harita çıkarılmalı ve bu harita üzerinden tanıtımlar yapılabilir.
- Alt yapı sistemlerinin planlanması ileriye dönük olası bir turist nüfusu yoğunluğunda yeterli olacak şekilde yenilenip ekoturizme uygun atıkların geri dönüşümünü sağlayacak tesislerin kurulabilir.
- Ekoturizm faaliyetlerinden macera sporlarına yönelik araştırmalar yapıp bölgede yamaç paraşütü, dağ bisikleti, rafting, tırmanış gibi sporların sürekliliği sağlanabilir.
- Bölgede kültür balıkçılığının çoğaltılması sağlanabilir.
- Bölgede bulunan dağlarda yamaç paraşütü ve balon turizmi için uygun alanlar belirlenebilir.

- Yerel yönetimler bünyelerinde ilçeleriyle alakalı bilgili ve donanımlı turizm rehberi yetiştirilebilir.
- **İlçede** birkaç adet engelli dostu tesisler yapılabilir
- Yöre halkının ülke genelinde ve yöresel yemek günlerine katılımına destek olunabilir.

Kaynakça

- Acuner, E. (2015). Zigana Turizm Merkezi'nin Sürdürülebilir Turizm Kriterleri Çerçevesinde Yerel Destinasyon Yönetim Örgütleri Tarafından Değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, 1, 62-93.
- Akpınar, E. ve Bulut, Y. (2010). Ülkemizde Alternatif Turizm Bir Dalı Olan Ekoturizm Çeşitlerinin Bölgelere Göre Dağılımı ve Uygulama Alanları. 3. *Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi*, Artvin, 4, 1575-1594.
- Albayrak, A. (2013). *Alternatif Turizm*. 1.Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Alkan, C. (2015), Sürdürülebilir Turizm: Alaçatı Destinasyonuna Yönelik Bir Uygulama. *Journal of Yasar University*,10(40), 6692-6710.
- Altan, Ş. (2006). Türkiye'de Ekoturizm Uygulamaları ve Ekonomiye Katkıları. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altaş, N. T., Çavuş, Ahmet ve Zaman, N. (2015). Türkiye'nin Kış Turizmi Koridorunda Yeni Bir Kış Turizm Merkezi: Konaklı. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (31), 345- 365.
- Arpacı, Ö., Zengin, B. ve Batman, O. (2012). Karamanın Mağara Turizmi Potansiyeli ve Turizm Açısından Kullanılabilirliği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23), 59-64.
- Ayhan Kaya, A. (2019). *Batı Akdeniz'de Ekoturizm, Ekoturizm Uygulamaları ve Kadının Rolü*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bay, A. (2014). *Uludağ Yöresinde (Bursa) Alternatif Turizm Türü Olarak Yayla Turizmi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Beeton, S. (1998). *Ecotourism: A Practical Guide for Rural Communities*. Australia: Landlinks Press.
- Cengiz, G. ve Akkuş, Ç. (2012). Kırsal Turizm Kapsamında Yöre Halkının Kalkındırılması: Erzurum Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(22), 61-74.
- Çelik, U. S. ve Özbek, V. (2018). Destinasyon Sadakatini Etkileyen Faktörler: Bisiklet Turizmi ve Burhaniye Bisiklet Festivali Örneği. *International Review Of Economics And Management*, 6(2), 84-102.
- Çoban, B. ve Karakaya, Y. E. (2010). Geleceği Planlamada Stratejik Yönetim ve Swot Analizi: Kavramsal Yaklaşımlar, *e-Journal of New World Sciences Academ*, 5(4), 342-352.
- Demir, N. (1989). *Hava Yolu ile Yolcu Taşımacılığının Türk Turizmi İçindeki Yeri ve Önemi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demircioğlu Yıldız, N. (2007). *Tortum Çayı Havzasının Uygun Alan Kullanımlarının Cbs İle Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

- Doğaner, S. (2001). *Türkiye Turizm Coğrafyası*. 1. Baskı, İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Duran, C. (2012). Türkiye de Dağlık Alanların Kırsal Turizm Açısından Önemi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(22), 45-52.
- Emniyet, N. (2018). *Türkiye'deki Rafting ve Akarsu Kano Slalom Sporcularının Spora Başlama Nedenleri ve Beklentilerinin Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü.
- Erdoğan, N. ve Erdoğan, İ. (2005). Ekoturizm Betimlemeleriyle İletilenlerin Doğası, *Gazi Üniversitesi İletişim Dergisi*, 20(1), 55-82.
- Erzurum İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (02.02.2020). <https://erzurum.ktb.gov.tr/TR56060/uzundere.html>, adresinden alındı.
- Erzurum Portalı (01.02.2020). <https://erzurumportali.com/shf/3537/Erzurum-Tortum-Yedigoller>, adresinden alındı.
- Gündoğdu, H. (2007). *Erzurum'da Doğa Kültür Tarih ve Sanat Eserleri*. 1. Baskı, Ankara: Kariyer Matbaacılık.
- Kardeş, M. (2007). *Tarih ve Turizm Beldesi: Uzundere*. 1. Baskı, Erzurum: Zafer Form Ofset Matbaacılık.
- Kaypak, Ş. (2010). Ekolojik Turizmin Sürdürülebilirliği. *Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 2(2), 93-114.
- Kılıç, B. ve Kurnaz, A. (2010). Alternatif Turizm ve Ürün Çeşitliliği Oluşturmada Ekolojik Çiftlikler: Pastoral Vadi Örneği. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 39-56.
- Kırmızı, A. (2017). *Turizm Eğitimi Alan Lisans ve Ön lisans Öğrencilerinin Turizm Endüstrisine Yönelik Görüşlerinin Karşılaştırılması: Sakarya Üniversitesi Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kızılaslan, N. ve Ünal, T. (2014). Tokat İlının Ekoturizm/Kırsal Turizm Potansiyeli ve SWOT Analizi. *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, (9), 45-61.
- Koç Üniversitesi Dağcılık Kulübü (26.08.2019). <https://kudak.ku.edu.tr/>, adresinden alındı.
- Korosteleva, E. (2013). *Turizm Lojistiğinde Ulaştırma Sisteminin Performans Analizi: Rusya Federasyonu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne Gelen Turistler Üzerine Bir Çalışma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Külekçi Akpınar, E. ve Toy, S. (2017). Erzurum İli Unito Bölgesi Ekoturizm Faaliyetlerinin İlçelere Göre Dağılımının Değerlendirilmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(-3).
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (05.09.2019). <https://yigm.ktb.gov.tr/>, adresinden alındı.
- Orhan, T. (2008). *Uzundere İlçesi ve Yakın Çevresinin Ekoturizm Potansiyelinin Belirlenmesi ve Sınıflandırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Orhan, T. ve Karahan, F. (2010). Uzundere İlçesi ve Yakın Çevresinin Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 11(1), 27-42.
- Önder, S. ve Polat, A. T. (2004). Konya İli Karapınar İlçesi'nin Ekoturizm Yönünden Görsel Kalite Değerlendirilmesi ve SWOT Analizi. *Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 18(33), 80-86.
- Özhancı, E. ve Yılmaz, H. (2013). Değişik Peyzaj Karakterleri Barındıran Dağların, Foto Safari Amaçlı Görsel Peyzaj Analizi. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 44(1), 83-89.

- Somuncu, M. (2004). Dağcılık Ve Dağ Turizmindeki İkilem: Ekonomik Yarar ve Ekolojik Bedel. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 2(1) , 1-21.
- Sop, S. A. (2015). Kuş Gözlemciliği Ve Turizm İlişkisi: Burdur Gölü Üzerine Bir Tartışma. *Teke Yöresi Sempozyumu*, 04-06.03.2015, 543-549, Burdur.
- Şafak, İ. (2003). Türkiye'deki Av Turizmi Uygulamalarının Özel Avlak İşletmelerine Etkileri, *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 2, 133-148.
- Şengöz, Ş. (2018). Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Dikili'nin Ekoturizm Potansiyelinin İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Ties (10.08.2019). <https://ecotourism.org/what-is-ecotourism/>, adresinden alındı.
- Trabzon Ticaret Sanayi Odası (2013). "Her Mevsim Karadeniz Projesi MasterPlanı". http://ttso.org.tr/dosyalar/Her_Mevsim_karadeniz_Projesi_Master_Plan/files/assets/basic-html/page1.html, Erişim Tarihi: 15.09.2019.
- Türsab (08.09.2019). http://www.tursab.org.tr/dosya/1013/06eyraft2_1013_1553015.pdf, adresinden alındı.
- Uluslan, Y. (2009). *Alternatif Turizm Çeşitlerinin Turizm Potansiyeline Etkisi: Konya Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Urdal, M. ve Uğurlu, K. (2016). *Kamp Turizminde Glamping İşletmeciliği: Kırklareli İli İçin Bir Model Önerisi*. 17. Ulusal Turizm Kongresi, 1.Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Uzundere Belediyesi (02.02.2020). <http://www.uzundere.bel.tr/menudetay.asp?no=26>, adresinden alındı.
- Ünal Anka, F., Yazıcı, K., Balık, G. ve Gülgün Aslan, B. (2018). Dünyada ve Türkiye'de Ekoturizm, Sosyal-Kültürel ve Ekonomik Katkıları. *Ulusal Çevre Bilimleri Araştırma Dergisi*, 1(2), 69-72.